

Nézzük a tévét

Micsoda dráma! Hiányoltam is, hogy Knézy Jenő ezúttal egyetlen egyszer sem mondta! Bármilyen hihetetlen, megint eltelt egy perc, kedves nézők, pedig csak egy perccel ezelőtt mondtam, hogy már megint eltelt egy perc, és mit tesz Isten, éppen hatvan másodperc alatt eltelik egy perc, az ember nem is érti! – ilyeneket mondott. Nem akarom én a Jenőt kritizálni, dehogy, csak azt mondom, hogy mennyire megmaradt bennem, hogy miket mondott... A Bajnokok Ligája döntőben maratoni küzdelem dúlt – tehát sokszor mondott ilyeneket – és hát dráma volt, szerintem, a javából. De tudják, ki tetszett nekem a legjobban? Mendieta. Egyszerűen azért, mert szép. Maga a pasi. Na jó, lehet, hogy nem ez a legmegfelelőbb jelző, könnyen lehet, hogy nem mindenkinek szép ez a félhosszú haj övezte Mickey Rourke-szerű, lágy és mégis férfiasan karakteres fizimiska – de mit csináljak, ha Kahn vagy Effenberg kemény képe nem az esetem.

Mint tetszenek észlelni, még a szőke nők is az M1-et nézik. Ha nevezetes sporteseményt közvetít. Ha ráadásul azt is tudják, hogy ott kell lennie valahol a milánói lelátókon Orbán Viktornak, nyilván a kisleányával, akinek megmutatja az összes egykori és mai focistát, nézd, ott vannak apa barátai, mondja nyilván a gyerekeknek, és Berlusconi meg a bajor miniszterelnök felé biccent – naná, hogy mi mind az M1-et nézzük. Naná, hogy a meccs után is, mert a sportminiszter beszél az éjszakába – a mi olimpiánkról. Ne tessék kacarászni, a budapesti olimpiáról, tényleg, a 2012-esről, esetleg 2016-osról!

Van egy sejtésem. Az történhetett, hogy a miniszterelnök két foci diplomáciai utazás között elgondolkodhatott, hogyan lehetne megmenteni a magyar köztételt a hosszú agónia után beteljesülő haláltól. Ahogyan az szisztematikus gondolkodóhoz illik, számba vette, mikor ugrik az M1 nézettsége a majdnem nulláról majdnem a csillagos égig, s egyből rájött, hogy csak egy pesti olimpia húzná ki az intézményt a... Gödörből. Óriási ötlet. Szerintem. Mert hagyján, hogy az olimpia örvén megépüljenek az utak, a repterek, a stadionok, Pesten nem csak az az elátkozott 4-es, hanem még sokkal több metró, Duna-hidak, szállodák, olimpiai falu. Szegeden is, a Maty-ér elérhetősége végett végre az 5-ös út, meg a reptér. Meg a Kass Szálló. Ki tudja, mi még! Állami garanciavállalással! Mindez, mondom, hagyján, de rendes, gazdag, profi köztétél nélkül nem lehet olimpiát rendezni! Úgyhogy volt, ami volt, szó se essék többet holmi kura-tóriumokról, vagyoni kótavetyékről, horrorilis pénzek jogtalan kifizetéséről külső cégeknek, olyasmikről, hogy a jó magyar adófizető három köztételt is fönntart, pedig egy sincs neki – kivétel, ha meccs van. A megoldás egyszerű: legyen mindig meccs! Mendieta! A köztétének már csak pont annyi ideig kell agonizálni, mint amennyi eddig eltelt rajta a rendszerváltás óta.

Hihetetlen, de megint eltelt 11 év – mondja majd el-sőprő lelkesedéssel Jenő, mi pedig kihajítjuk a távirányítókat a kukába.

Sz. E. L.

A Filharmónia évadzáró koncertje

Pátosz és induló

Krausz Adrienn személyében neves szólistát, Pál Tamás személyében pedig Szegeden közismert, nagyszerű karmestert hívott meg a Filharmónia csütörtökön este, az évad utolsó koncertjére.

A Csajkovszkij b-moll zongoraverseny szárnyaló dallamait, melankolikus, negédes fordulatait, sodrásának erejét sokak fel tudják idézni. Kivételre dolog, ha egy előadás képes új arcát mutatni ilyen közismert műnek! Pál Tamás egy letisztult, pengeélel megrajzolt képet nyújtott a műről, mert a zene keménységét, határozottságát domborította ki, és a maguktól éneklő dallamokat szentimentális túlzások nélkül engedte érvényesülni. Krausz Adrienn játéka is a rendet, az éleket hangsúlyozta, lírája bensőséges, szemérmes. Csodálatos hangszíneket csalt ki a zongorából, különösen az ellágyuló, halk motívumoknál, de a komor erejű hangzásoknál is; távol tartva magát mindenfajta modorosságtól.

Emlékezetes a grandiózus első tétel befejezése: a szólista éteri finoman kicsengetett, nagyszerű kadenciája végén a fokozatos belépő és erősödő zenekari szólamokkal a hangzás úgy növekedett a kiteljesedésig, mint egy áradó természeti erő. Mindennek fényében eltörpülnek azok a hibák, amelyek a kez-

dés elfogódottságából, vagy a zenekari játék apróbb kidolgozatlanágaiból adódtak.

Sosztakovics 1937-ben bemutatott V. szimfóniáját furcsa módon optimistának fogadta el a sztálinista zenekritika, pedig keserű, fájdalmas, néhol ironikus hangvétele éppúgy rácafol erre, mint a szerző későbbi vallomása. A mű mahleri léptéki, újszerű megoldásai nehéz feladatokat rónak a zenekarra, amelyeket nem mindig sikerült maradéktalanul megoldani. Ám elvitathatatlan erőnye volt a produkciónak a karakterek biztos megragadása és az összefogottság, Pál Tamás szenvedélyes és formai egyszerűsége törő irányításának köszönhetően. A mély szomorúságból induló nyitótétel érzelmi fűt a remekül érzékeltetett, könyörtelen ritmus hajtotta előre. A lassú tételben a csupasz érzelem szuggerálása volt a legmegrázóbb, a hangosan vádló, kiabáló vonóssokkal, szelídebb részeiben pedig érzéki, szép fafűvös állásokkal. A zárótétel végének „optimista” indulója a később nekünk szegeződő, se-hova nem illeszkedő hanggal pedig egyenesen megdöbbentő hatást ért el.

A dübörgő tapsot a szelímes, kocsmazenét idéző második tétel megismétlésével köszönte meg a Szegedi Szimfonikus Zenekar.

Illés Mária

A modern táncban bármilyen történet elmondható

Juronicsek és kultikus közönségük

A táncosokban magunkat látjuk, szépnek és ügyesnek. Ilyenkor elmondhatjuk, hogy legalább egy kicsit mi is repültünk – mondja dr. Zsélyi Ferenc szemiotikus, az SZTE Angol-Amerikai Intézetének docense, aki a Szegedi Kortárs Balett szinte minden előadásán ott van, némelyik darabot mozdulatról mozdulatra ismeri. A jelek, jelképek értelmezésével foglalkozó szakember szerint nem baj, ha a közönség nem ugyanazt „olvassa ki” az előadásból, mint amit az alkotó mondani szándékozott.

– Az, hogy a modern balettel könnyen azonosulunk, a klasszikust pedig távolinak érezzük, csak a stíluson múlik?

– A klasszikus balett úgynevezett kötelező történetet táncol. Van két-három erős férfi, akik egymással harcolnak, küzdenek a szép és rejtélyes asszonyért. Ez úgy fejeződik ki, hogy a primadonát feldobálják a magasba, de ők mindvégig a földön maradnak, kívül a figyelem középpontján. Nizsinszkij volt az első, aki kiszakította magát ebből a szerepből, és maga is repült, ugrált, még hozzá magasra. A modern balett ezzel kezdődött: a férfi teste is a tánc középpontjába került. Ez kezdetben furcsa volt, hiszen addig csak a nő teste volt arra való, hogy nézzék, csodálják. Azután megjelent a film, és a férfi teste is a figyelem tárgyává lett, különösen a westernben. A modern tánc megváltoztatta a kötelező történetet, amelyben a lány vékony, szép, rejtelmes és kiszámíthatatlan, a fiú pedig erős, megold minden helyzetet és harcol az asszonyért, a végkifejlet pedig mindig csak ugyanaz lehet. A modern táncban már bármilyen történet elmondható: különös jelentése és következménye van annak, hogy a szegedi baletten nők is emelgetnek férfiakat. Az orosz balett úgy egyesítette a néptáncot, a balettet és a színház akkor már minden korábbi felborító kifejezőmódját, hogy az előadás már nem az emberek számára idegen mozgásokból állt össze, hanem olyan mozdulatokból, amelyeket mi is végzünk a hétköznapi életünkben. Ezek a mozdulatok csak annyira vannak stilizálva, hogy táncolva is egymáshoz tudjanak illeszkedni. Ahogy az irodalom műalkotássá alakította a közember mindennapi életét, és megmutatta az állandóan ismétlődő,

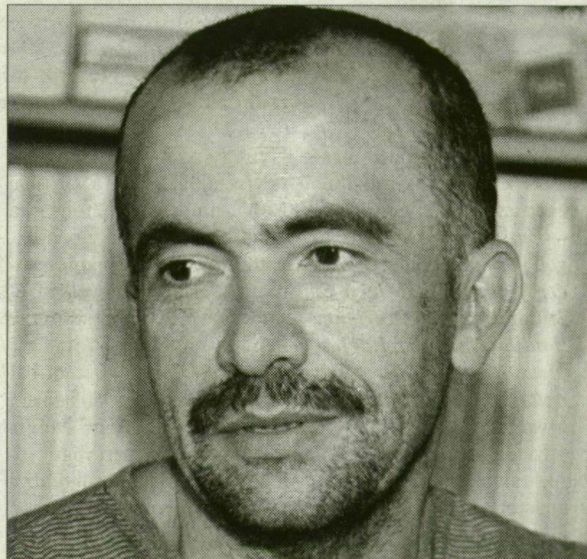

Jelenet a Szegedi Kortárs Balett Tavaszai áldozat című előadásából. (Fotó: Karnok Csaba)

lényegtelen vagy annak tűnő dolgaikban a mélységet, a kérdéseket, a talányokat, az orosz balett is megmutatta, hogy mindennapi életünk cselekvései nagyon sok másról is árulkodnak. Leghíresebb koreográfiajuk Sztravinszkij Menyegzőjére készült, és arról szólt, hogy a legszebbnek gondolt pillanatot a fiatal pár számára esetleg iszonyatos megaláztatás. Ez amúgy jó néhány irodalmi alkotásban is megjelenik.

– **Mi a különbség az irodalom és a balett befogadása között?**

– Vannak olyan kéziratok és kézikönyvek a 17. századból, amelyek koreográfiákat rögzítenek. Ha ma ezeket eltáncolnák, feltehetően élveznének az előadást, míg egy eredeti nyelven előadott 16. századi irodalmi mű teljesen élvezhetetlen volna számunkra. Ez az, amiért a tánc a befogadás szempontjából sokkal közelebb áll a zenéhez, mint a nyelvben megfogalmazott gondolatokhoz. Ha az ember beül a színházba és megnézi a szegedi balett előadását, rézsze lesz valaminek, és ehhez nincs szüksége irodalmi lexikorra vagy értelmező szótárra. Ez jó, mert biztos, hogy a nézőnek élvezetben lesz része, de egyáltalán nem biztos, hogy a koreográfus beszélni is tud az emberekkel. Az biztos, hogy beszélgetni fognak, de lehet, hogy süketek párbe-

Dr. Zsélyi Ferenc: A modern balett azzal kezdődött, hogy a férfitest is a tánc középpontjába került. (Fotó: Schmidt Andrea)

széde folyik majd. Ettől függetlenül mindkét fél élvezni fogja a dolgot.

– **Baj az, ha a néző nem érti meg, mit akar neki mondani a koreográfus?**

– A táncszínházban hála istennek nem muszáj nekünk, nézőknek, ugyanazt a történetet kivenni a mozdulatokból, amit a koreográfusok vagy a táncosok el akarnak mesélni. A lényeg az, hogy a végén mindenki úgy megy ki a színházból, hogy elmondtak neki valamilyen történetet. A maga történetét. Egyáltalán nem baj, ha ez nem azonos a koreográfus történetével.

– **Kiről szól a balett-előadás?**

– A Trió nagyrészt Juronics Tamásról szól és arról, hogy milyen viszony fűzi a társulat többi tagját hozzá. Juronics táncolja a Mestert, a fiú és lány tanítványt pedig mindig más táncosok a társulat tagjai közül. A Mester mindegyiküket alaposan eltáncoltatja, és csak akkor hökken meg, amikor a tanítványok úgy gondolják, hogy ettől kezdve egyedül táncolnak. Ilyenkor szoktuk azt olvasni a Délmagyarországban, hogy valaki elment a társulattól. Ezt persze csak a kultikus közönség tudja. Az a gyanúm,

hogy azok az előadások, amelyek a haláltánc kategóriájába sorolhatók, a Kroki, a Rekviem, a Carmina Burana és a Tavaszai áldozat többnyire Imre Zoltánról szólnak, aki annak idején megszervezte ezt a társulatot. Ezek az előadások mind-mind visszaemlékeznek Imre Zoltán Stabat Materére, amiben annak idején Juronics Tamás is táncolt. A Tavaszai áldozat emellett a koreografálás tudományáról, a szegedi táncosok tánc tudásáról is szól, hiszen a szegedi feltehetően a kilencszázadik feldolgozása ennek a témának, és bár nem újszerűen táncolták, soha ilyen még nem láttunk. Emellett persze a balett rólunk, nézőkről is szól, minden emberről.

– **Miért van a szegedi balettnak kultikus közönsége?**

– Amikor a táncosokban magunkat látjuk, szépnek és ügyesnek, elmondhatjuk, hogy legalább egy kicsit mi is repültünk. Ha a táncosok kitáncolnak bennünket saját, mindennapi valónkból, ha kikölkentenek önmagunkból, elmondhatjuk, hogy történetet velünk valami, és ez nagyon fontos. Sok emberrel egyáltalán nem történik semmi, pedig ahhoz, hogy tudjam, ki vagyok, tudnom kell, ki más lehetnék még. Ezt a szegedi balett nagyon jól meg tudja mutatni, úgy, hogy az előadás közben még tetszik is.

Keczer Gabriella

Bárdy György 80 éves

Az örökifjú Jumurdzsák

Ugye, hihetetlen!? Bárdy György ma ünnepli nyolcvanadik születésnapját. A vígszínházbeli kollégái már felköszöntötték a héten egy hatalmas tortával a Sok hűhó semmiért 75. előadása végén. Úgy látszik, ő se nagyon hiszi, s ha sármos megjelenését, mély zengős hangját vesszű. alapul, akkor valószínűbbnek tűnik, hogy az időszámítással lehet valami hiba.

A Kispesztől induló diák-színjátész, majd parodista 24 éves korától tagja különböző színházi társulatoknak. Pályafutását szinte keretbe foglalja a Vígszínház, ahová

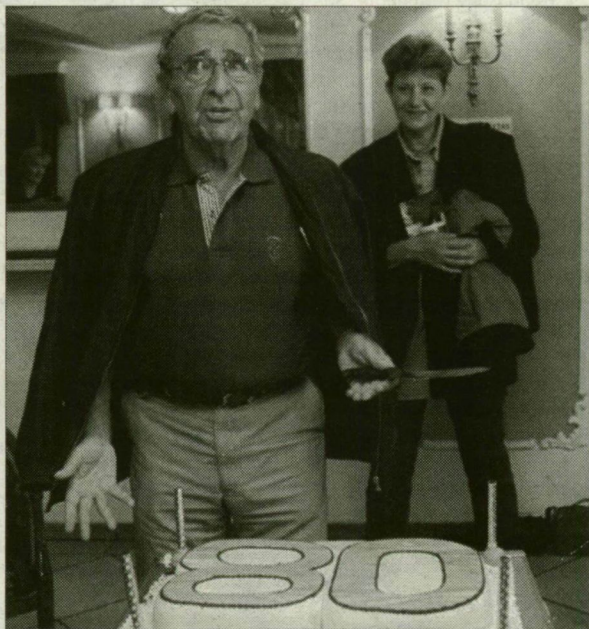
kisebb kitérők után visszatért. Nem csak más, jobbnál jobb budapesti színházakra kell gondolni, mint például a Madáchra vagy a Nemzetire, hanem az 1957 és 1960 közötti három évre is, mikor kényszerűségből erdészeti szakmunkásként dolgozott. Ez után kerülhetett csak színpadra a kecskeméti Katona József Színházban.

A legtöbben filmszerepeire emlékeznek. Nehéz volt haragudni a gaz hódító törökökre, hiába volt gonosz Jumurdzsák: már-már kezdett szimpatikussá válni. A Szegénylegények, az Egy magyar nábob, a Kárpáthy

Zoltán, A fekete város, vagy a Ripacsok remek figurái után furcsa Bárdy Györgyöt az egyik bugyuta televíziós vetélkedőben látni viszont, mint az erőd admirálisát, aki az izomemberekhez intézi találós kérdéseit, ügyelve arra, hogy sikerélményben legyen részüik. Csupán pár pillanattal látható a képernyőn, mégis, ha valamiért, ezért voltam képes egyszer végigülni az egész műsort.

A kereskedelmi tévécsatorna abban nem tévedett, hogy őt kell választani – csupán a műfajt vették el.

W. A.

Bárdy György az ünnepi tortával, mögötte a felesége